

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 3. 2. 2014
COM(2014) 38 final

ANNEX 15

PRÍLOHA

LITVA

k

správe EÚ o boji proti korupcii

LITVA

1. ÚVOD – HLAVNÉ PRVKY A KONTEXT

Protikorupčný rámec

Strategický prístup. V národnom protikorupčnom programe na roky 2011 – 2014 sa stanovuje komplexný akčný plán a určujú sa v ňom inštitúcie zodpovedné za jeho vykonávanie.¹ Medzi jeho ciele patrí rozšírenie elektronických služieb aj na daňový inšpektorát, zverejňovanie projektov územného plánovania na internete a sponzorovanie protikorupčných reklám v médiách. Vykonávanie programu mešká.² Hoci sa nedávne verejné diskusie zameriavali na trestanie korupcie, zvýšenú pozornosť si zaslúži aj jej prevencia.

Právny rámec. Litovské ustanovenia, na základe ktorých sa kriminalizuje korupcia, sú komplexné, vzťahujú sa na aktívnu aj pasívnu korupciu a obchodovanie s vplyvom, pričom sa rozšírili aj na činiteľov pôsobiacich v zahraničí. Cieľom prehľadu najvyššieho súdu týkajúceho sa súdnej praxe, ktorý obsahuje usmernenie k uplatňovaniu a výkladu právnych ustanovení, je prispieť ku konzistentnosti pri riešení prípadov korupcie.³ Podľa Skupiny štátov Rady Európy proti korupcii (GRECO) je tento výklad v súlade s Trestnoprávnym dohovorom o korupcii a niekedy dokonca presahuje jeho rámec.⁴ V reakcii na odporúčania skupiny GRECO Litva zmenila zákony tak, aby sa v rámci vymedzenia úplatku vzťahovali na hmotné aj nehmotné výhody, a to aj pokiaľ ide o úplatky ponúkané prostredníctvom tretej strany, a aby sa predĺžili premlčacie lehoty.⁵ Tiež na základe odporúčaní skupiny GRECO Litva prehodnotila sankcie, ktoré sa uplatňujú v prípade úplatkárstva a obchodovania s vplyvom, aby zvýšila ich konzistentnosť a úroveň trestov.⁶ V preskúmaní o vykonávaní Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii (UNCAC) z roku 2012 bola Litva pochválená za kriminalizáciu neoprávneného obohacovania sa a širokej škály korupčných praktík (aj zo strany právnických osôb). Posudzovatelia dohovoru UNCAC však zdôraznili potrebu väčšieho počtu štatistík o vykonávaní právnych ustanovení a konkrétnych informácií o tom, ako protikorupčné inštitúcie spolupracujú v praxi.⁷

Inštitucionálny rámec. Stíhaním a prevenciou korupcie je poverená osobitná vyšetrovacia služba. Za prevenciu a vyšetrovanie korupcie v rámci polície je zodpovedná služba pre imunitu, ktorá podáva správy hlavnému policajnému komisárovi. Súčasťou prokuratúry je oddelenie vyšetrovania organizovanej trestnej činnosti a korupcie. O disciplinárnom konaní proti sudcom rozhoduje Súdna etická a disciplinárna komisia. Hlavná oficiálna etická komisia je poverená dohľadom na dodržiavanie noriem inštitucionálnej etiky, regulovaním verejných a súkromných záujmov v rámci verejnej služby a kontrolovaním určitých činností lobistov. Posudzovatelia dohovoru UNCAC vyzvali na silnejšiu koordináciu a spoluprácu medzi agentúrami pri presadzovaní protikorupčných právnych predpisov.⁸

1 Národný protikorupčný program na roky 2011 – 2014.

2 Parlament upravil tento program v decembri 2013. Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo 'Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011-2014 metų programos patvirtinimo' pakeitimo ir papildymo [XII-634] http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=461405.

3 Vec č. 26 vo vestníku o súdnej praxi.

4 http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3%282008%2910_Lithuania_One_EN.pdf.

5 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2011\)7_Lithuania_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2011)7_Lithuania_EN.pdf).

6 http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3%282013%2926_Second_Lithuania_EN.pdf.

7 <http://www.unodc.org/unodc/treaties/CAC/country-profile/profiles/LTU.html>.

8 <http://www.unodc.org/unodc/treaties/CAC/country-profile/profiles/LTU.html>.

Prieskum verejnej mienky

Prieskumy vnímania. V osobitnom prieskume Eurobarometra z roku 2013 sa 29 % respondentov vyjadrilo, že korupcia ovplyvňuje ich každodenný život (priemer EÚ: 26 %). Navyše 95 % Litovčanov sa domnieva, že korupcia je v ich krajine rozšírená (priemer EÚ: 76 %), a 88 % súhlasí s tým, že úplatkárstvo a využívanie konexií sú často tým najľahším spôsobom, ako získať určité verejné služby (priemer EÚ: 73 %).⁹

Skúsenosť s korupciou. Podľa osobitného prieskumu Eurobarometra z roku 2013 má Litva v rámci EÚ najvyšší percentuálny podiel respondentov (29 %), ktorí uvádzajú, že za posledných 12 mesiacov boli požiadaní o poskytnutie úplatku za prijaté služby alebo sa od nich očakávalo poskytnutie takéhoto úplatku (priemer EÚ: 4 %).

Prieskumy týkajúce sa podnikov. Podľa prieskumu Eurobarometra z roku 2013 týkajúceho sa podnikov si 89 % respondentov myslí, že korupcia je rozšírená (priemer EÚ: 75 %), a 36 % považuje korupciu za problém pri podnikaní v Litve (priemer EÚ: 43 %).¹⁰

Kontextuálne faktory

Súkromný sektor. Litva neposkytla informácie o transpozičných opatreniach na účely správy Komisie z roku 2011 týkajúcej sa rámcového rozhodnutia 2003/568/SVV o boji proti korupcii v súkromnom sektore. V správe z roku 2007 sa uvádzalo, že Litva plne transponovala ustanovenia o zodpovednosti právnických osôb a ustanovenia, na základe ktorých sa požadovali účinné, primerané a odrádzajúce trestné sankcie.¹¹ V roku 2012 tvorila litovská tieňová ekonomika 29 % HDP, čo bol tretí najvyšší percentuálny podiel v EÚ.¹² Podľa ukazovateľa globálnej konkurencieschopnosti z roku 2013 obsadila Litva 48. miesto zo 148 krajín.¹³

Konflikty záujmov a zverejňovanie majetku. Od širokej škály volených a menovaných činiteľov a ich manželiek/manželov sa požaduje, aby každoročne zverejňovali svoj majetok.¹⁴ Za vedenie týchto majetkových priznaní a dohľad nad nimi je zodpovedný daňový inšpektorát. V správe z októbra 2012 Národný audítorský úrad poukázal na nedostatky v postupe podávania majetkového priznania a vyzval k ich náprave.¹⁵ Na riešenie týchto nedostatkov bola zriadená pracovná skupina. Od štátnych zamestnancov sa navyše požaduje, aby predkladali vyhlásenia o konflikte záujmov Hlavnej oficiálnej etickej komisii, pričom porušenia tejto povinnosti môžu viesť k prepusteniu. Tieto vyhlásenia si však vyžadujú dôslednejší dohľad.

Informátorstvo. Prostredníctvom právnych ustanovení sú rôzne kategórie svedkov, obetí a iných účastníkov trestných konaní chránené pred potenciálnou odplatou a zavražďovaním.¹⁶ Osobitné právne predpisy o ochrane informátorov vo verejnom alebo súkromnom sektore však neexistujú. V septembri 2010 bol parlamentu predložený návrh zákona o ochrane

9 Osobitný prieskum Eurobarometra č. 397 z roku 2013.

10 Bleskový prieskum Eurobarometra č. 374 z roku 2013.

11 KOM(2011) 309 v konečnom znení, Druhá správa o vykonávaní rámcového rozhodnutia 2003/568/SVV zo 6. júna 2011: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/report_corruption_private_sector_en.pdf.

12 http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/07_shadow_economy.pdf.

13 http://www3.weforum.org/docs/GCR2013-14/GCR_Rankings_2013-14.pdf.

14 Článok 2 zákona o majetkovom priznaní a prijme osôb s pobytom.

15 Lietuvos respublikos valstybės kontrolė (2012), *Valstybinio audito ataskaita: Gyventojų turto ir pajamų deklaravimas*, <http://www.vkontrolė.lt/failas.aspx?id=2737>.

16 V zákone, ktorým bol doplnený trestný poriadok a ktorý platí od decembra 2010, sa stanovuje čiastočná anonymita svedeckej výpovede a poskytujú sa v ňom dodatočné záruky pre tajných svedkov, ktorí nahlasujú korupciu.

informátorov, ktorý však nebol prijatý.¹⁷ Vláda argumentovala, že osobitný právny predpis o tejto otázke by bol zbytočný.¹⁸ Posudzovatelia dohovoru UNCAC však vydali odporúčanie, aby Litva prehodnotila potrebu takéhoto zákona.¹⁹ Po obvineniach z úplatkárstva vznesených proti 29 colným úradníkom (tretina všetkých zamestnancov na colnom úrade v obci Medininkai) v decembri 2012 colní úradníci prijali opatrenia na podporu interného nahlasovania pokusov o úplatkárstvo.

Transparentnosť v lobizme. V zákone o lobizme sa vyžaduje, aby sa všetci lobisti registrovali vo verejne prístupnom zozname.²⁰ Koncom novembra 2012 však zoznam obsahoval len 34 registrovaných lobistov. Tento zákon sa nevzťahuje na nadácie a združenia a od poslancov parlamentu sa nepožaduje, aby zverejňovali kontakty s lobistami.²¹

2. PREBERANÉ OTÁZKY

Verejný obstarávanie

V roku 2011 tvorili verejné práce, tovary a služby v Litve okolo 16 % HDP. Hodnota výziev na predkladanie ponúk zverejnených v úradnom vestníku v percentuálnom vyjadrení celkových výdavkov na verejné práce, tovary a služby dosahovala v tom istom roku 34,7 %²².

Vládna stratégia na zlepšenie systému obstarávania od roku 2009 do roku 2013 sa zameriava na väčšiu transparentnosť, účinnosť a hospodársku súťaž.²³ Okrem toho sa v národnom protikorupčnom programe (2011 – 2014) stanovujú osobitné ciele v oblasti verejného obstarávania. Medzi tieto ciele patrí, aby sa 80 % ponúk vybavovalo elektronicky, aby náklady na verejné súťaže nepresahovali náklady v súkromnom sektore o viac ako 7 %, a osobitné ciele pre sektor zdravotníctva.²⁴

Na základe zmien zákona o verejnom obstarávaní, ku ktorým došlo v roku 2012, sa zvýšili požiadavky na transparentnosť; ich vplyv na rozsah korupčných praktík sa ešte uvidí.²⁵ Medzi ďalšie pozitívne trendy patrí značné zníženie relatívnej hodnoty priamo pridelených zákaziek bez verejnej súťaže (ak už nie nevyhnutne frekvencie takéhoto prideľovania zákaziek), pričom medzi jednotlivými inštitúciami zapojenými do súťaže existujú značné rozdiely.²⁶ Od roku 2012 je priame prideľovanie zákaziek možné len s povolením Úradu pre verejné obstarávanie, pričom existuje niekoľko výnimiek, no aj v takom prípade musí byť úrad okamžite informovaný. V novembri 2012 bola založená centrálna obstarávacia organizácia,

17 Návrh zákona č. XIP-2459 o ochrane informátorov.

18 Uznesenie vlády č. 1649 zo 17. novembra 2010.

19 <http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/ImplementationReviewGroup/ExecutiveSummaries/V1255483e.pdf>.

20 Zákon o činnostiach lobistov č. VIII-1749. Zoznam lobistov je dostupný na webovej stránke Hlavnej oficiálnej etickej komisie: http://www.vtek.lt/vtek/index.php?option=com_content&view=article&id=371&Itemid=41.

21 Palidaukaitė, J. a J. Baltrimas (2012), Lietuvos nacionalinė atsparumo korupcijai sistema: Seimas. In: Čepas (ed.) *Lietuvos atsparumo korupcijai tyrimas*. Vilnius: Eugrimas, s. 50.

22 http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/modernising_rules/public-procurement-indicators-2011_en.pdf.

23 Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros 2009-2013 metų strategija (1332) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=355759&p_query=&p_tr2=.

24 Nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos įgyvendinimo priemonių planas ir jo vykdymo iki 2012 m. gruodžio 31 d. Ataskaita, s. 19 – 21 http://www.stt.lt/documents/nkkp/NKKP_vykdyimo_iki_2012-12-31_atask_pildymui.pdf.

25 Viešųjų pirkimų įstatymas [zákon o verejnom obstarávaní] (1996), Nr. 84 – 2000, zmenená verzia 2012, I-1491 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=421381.

26 Transparency International Lietuvos skyrius (2012), *Lietuvos Respublikos ministerijų 2011 metais vykdytų neskelbiamų viešųjų pirkimų tendencijos*, http://transparency.lt/media/filer_public/2013/01/24/tils_neskelbiami_ministeriju_pirkimai_analize_2011m.pdf.

ktorá je poverená centralizáciou určitých verejných súťaží. Úrad pre verejné obstarávanie oznámil, že v roku 2012 sa na základe analýzy rizík osobitne zameriaval na predchádzanie nezrovnalostiam a sústreďoval sa na zákazky s vysokou hodnotou a zákazky financované zo štrukturálnych fondov EÚ.²⁷

Osvedčený postup: elektronické obstarávanie

Elektronické obstarávanie môže pomôcť zlepšiť transparentnosť, urýchliť postupy a podporiť hospodársku súťaž. Litva zaznamenala pokrok v zabezpečovaní prístupu online ku kombinovaným údajom o verejnom obstarávaní a od inštitúcií požaduje, aby zverejňovali plány a správy v oblasti obstarávania na internete. Rozsah zverejňovaných informácií presahuje rámec požiadaviek vyplývajúcich z právnych predpisov EÚ, a to aj pokiaľ ide o návrhy technických špecifikácií. Dodávatelia zároveň musia v ponukách uviesť svojich subdodávateľov. Podľa zákona o verejnom obstarávaní sú obstarávacie organizácie od roku 2009 povinné najmenej 50 % z celkovej hodnoty svojich verejných ponúk obstarávať elektronicky. Od zavedenia tejto požiadavky sa podiel elektronického obstarávania zvýšil na 63 % v roku 2010, na 76 % v roku 2011 a na 83 % v roku 2012.²⁸

Členovia rád pre verejnú súťaž sú povinní podpísať vyhlásenie o nestrannosti. V prípade nepodania vyhlásenia o potenciálnom konflikte záujmov sa však nevyvodzujú žiadne závažné dôsledky: rok po uplynutí administratívneho trestu sa môžu osoby, ktoré porušili tento predpis, zapojiť do rozhodovania o iných verejných zákazkách v rovnakej organizácii.²⁹ Neexistuje žiadne spoločné usmernenie k varovným mechanizmom na pomoc pri odhaľovaní korupcie v obstarávaní.

Prostredníctvom širokého vymedzenia dôvernosti dokumentácie týkajúcej sa verejného obstarávania sa môže obmedziť transparentnosť a uľahčiť zneužitie. Na základe predpisov o verejnom obstarávaní môžu verejní obstarávatelia zmeniť požiadavky na verejnú súťaž aj po podpísaní zmluvy, ak jej hodnota neprekračuje vnútroštátnu prahovú hodnotu. Verejné súťaže pod touto prahovou hodnotou zodpovedali takmer 98 % ponúk a predstavovali 15,4 % celého objemu verejného obstarávania.³⁰ Keďže neexistujú požiadavky zverejňovať súťaže s nízkou hodnotou alebo ich zmeny, v tejto situácii vznikajú potenciálne riziká korupcie.

Podľa prieskumu Eurobarometra o korupcii z roku 2013 týkajúceho sa podnikov³¹ 48 % litovských respondentov považuje korupciu za rozšírenú vo verejnom obstarávaní, ktoré riadia vnútroštátne orgány (priemer EÚ: 56 %), a 51 % ju považuje za rozšírenú v prípade zákaziek riadených na miestnej úrovni (priemer EÚ: 60 %). Litovskí respondenti konkrétne uvádzali, že vo verejnom obstarávaní sú bežné tieto praktiky: špecifikácie prispôbosené na mieru konkrétnym spoločnostiam (62 %), zneužívanie rokovacieho konania (43 %), konflikty záujmov pri vyhodnocovaní ponúk (42 %), vopred dohodnuté ponuky (51 %), nejasné výberové alebo hodnotiace kritériá (37 %), zneužívanie urgentných dôvodov s cieľom obísť súťažné konanie (27 %), účasť uchádzačov na tvorbe špecifikácií (40 %) a zmeny zmluvných podmienok po uzavretí zmluvy (32 %). Tieto čísla sú vo všeobecnosti nižšie ako priemer EÚ. Hoci tieto ukazovatele nemusia priamo súvisieť s korupciou, ilustrujú rizikové faktory, ktoré zvyšujú náchylnosť na korupciu v rámci postupov verejného obstarávania.

27 Viešųjų pirkimų tarnybos, 2012 Metų Veiklos Ataskaita, 2013 m. balandžio 16 d.

28 Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė (2011), *Išankstinio tyrimo ataskaita, Viešųjų pirkimų sistemos apžvalga*, (2011 m. lapkričio 25 d. IT-P-20-1-14) Vilnius, s. 17 – 18. Viešųjų pirkimų tarnyba, 2012 Metų elektroninių viešųjų pirkimų pažangos ataskaita.

29 Kavoliūnaitė-Ragauskienė E. (2012), s. 107.

30 Viešųjų pirkimų tarnyba (2012), *2011 m. veiklos ataskaita*, s. 5, <http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2012/VP%20Ataskaita%202012.pdf>.

31 Bleskový prieskum Eurobarometra č. 374 z roku 2013.

Podľa mapy korupcie z roku 2011, ktorú vytvorila osobitná vyšetrovacia služba, podniky v Litve naďalej označujú korupciu za hlavný problém vo verejnom obstarávaní.³² Medzi ďalšie oblasti, ktoré podľa Národného audítorského úradu vzbudzujú obavy, patria nedostatočné monitorovanie a beztrestnosť v prípade nedodržiavania postupov.³³

Zdá sa, že korupcia vo verejnom obstarávaní spôsobuje osobitné problémy na miestnej úrovni. V jednom prípade boli vysokopostavení činitelia na komunálnej úrovni odsúdení na trest odňatia slobody za prijatie úplatkov v súvislosti s verejnými zákazkami.³⁴ V roku 2011 Úrad pre verejné obstarávanie monitoroval verejné súťaže v celkovej hodnote 828 miliónov EUR, ktoré predstavovali 22,3 % ročného objemu verejného obstarávania. Úrad zrušil 39 súťaží, nariadil prehodnotenie 15 súťaží a 9 súťaží postúpil orgánom presadzovania práva.³⁵ Úrad pre verejné obstarávanie však neustále preberá čoraz viac povinností bez zodpovedajúceho zvýšenia rozpočtu alebo počtu zamestnancov, čo vyvoláva otázky v súvislosti s jeho schopnosťou vykonávať účinné monitorovanie. V roku 2012 mal úrad podľa svojej finančnej správy 72 zamestnancov a na riadne vykonávanie svojich činností by ich potreboval ďalších 10.³⁶

V apríli 2013 ministerstvo hospodárstva navrhlo zmeny zákona o verejnom obstarávaní s cieľom obmedziť monitorovanie zákaziek pridelených na základe dôverných rokovaní, zvýšiť strop výdavkov v prípade súťaží s nízkou hodnotou a zaviesť novú kategóriu rozsiahlych verejných súťaží.³⁷ Osobitná vyšetrovacia služba varovala, že prostredníctvom navrhovaných zmien by sa zvýšili riziká korupcie.³⁸ Väčšina zmien bola prijatá v októbri 2013.³⁹

Nezávislosť a účinnosť protikorupčných inštitúcií

Osobitná vyšetrovacia služba je litovská protikorupčná agentúra, ktorá sa zaoberá stíhaním, prevenciou a vzdelávaním. Bola založená ako súčasť ministerstva vnútra v roku 1997, aby koordinovala dovedty rozdrobené protikorupčné činnosti. V rámci príprav na pristúpenie k EÚ sa osobitná vyšetrovacia služba v roku 2000 osamostatnila a, ako poznamenali posudzovatelia dohovoru UNCAC, podľa všetkého má dostatočné právomoci na vykonávanie svojich úloh.⁴⁰ Zodpovedá sa prezidentovi a parlamentu. Jej predsedu nominuje prezident a schvaľuje parlament.

V júni 2004 príslušníci osobitnej vyšetrovacej služby vykonali razie v úradoch štyroch najväčších politických strán, a to v rámci dlhodobého vyšetrovania, ktoré napokon viedlo k odhaleniu piatich poslancov. Razie boli kontroverzne naplánované päť dní pred prezidentskými voľbami. Poslanci obvinili osobitnú vyšetrovaciu službu z politizácie a úniku dôverných informácií a pohrozili, že zmenia právne predpisy, ktorými sa upravujú operácie

32 Mapa korupcie v Litve za rok 2011: http://www.stt.lt/documents/soc_tyrimai/Korupcijos_zemelapis.pdf.

33 Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė (2011), *Išankstinio tyrimo ataskaita: viešųjų pirkimų sistemas apžvalga*. IT-P-20-1-14. Vilnius, s. 5 www.vkontrolė.lt/failas.aspx?id=2475.

34 Court ruling Baudžiamoji byla / Nr. 1-69/2010.

35 Viešųjų pirkimų tarnyba (2012), *2011 m. veiklos ataskaita*, s. 3. <http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2012/VP%20Ataskaita%202012.pdf>.

36 Transparency International Lietuvos skyrius (2012), *Viešieji pirkimai: viešieji pinigai ir skaidrumas*, s. 3, http://transparency.lt/media/filer_public/2013/03/15/lt_viesieji_pinigai_ir_skaidrumas.pdf.

37 Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (2013), *Vyriausybės pritarė viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimams* http://www.ukmin.lt/web/lt/naujienos/naujienos/vyriausybe_pritare_viesuju_pirkimu_istatymo_pakeitimams.

38 Specialiųjų tyrimų tarnybą (2013), *STT įvertino siūlomus Viešųjų pirkimų įstatymos pataisas* <http://www.stt.lt/lt/naujienos/nid.1730,cat.1>.

39 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=458234.

40 <http://www.unodc.org/unodc/treaties/CAC/country-profile/profiles/LTU.html>.

presadzovania práva. Predseda osobitnej vyšetrovacej služby v septembri 2004 rezignoval, pričom obvinil zákonodarcov, že chránia svojich kolegov pred stíhaním. Po tomto konflikte s parlamentom osobitná vyšetrovacia služba zaujala opatrnejší prístup, za ktorý si vyslúžila kritiku z dôvodu, že sa stráni vyšetrovania vo vysokých kruhoch.⁴¹ Litovská prezidentka po nástupe do úradu v roku 2009 naliehavo vyzvala orgány presadzovania práva a najmä osobitnú vyšetrovaciu službu, aby sa aktívnejšie postavili proti korupcii a viedli stíhanie vo väčších a prominentnejších prípadoch.⁴² Keď prezidentka v roku 2011 vymenovala nedávne legislatívne vylepšenia, uviedla, že „už neexistujú dôvody, pre ktoré by orgány presadzovania práva nemali naplno fungovať alebo prinášať výsledky“.⁴³ V prieskume z roku 2011 vyjadrilo osobitnej vyšetrovacej službe dôveru 38 % respondentov.⁴⁴

Osobitná vyšetrovacia služba v tejto súvislosti oznámila, že v roku 2011 dokončila a postúpila súdu 45 prípravných vyšetrovaní (v porovnaní s 56 vyšetrovaniami v roku 2010). Služba pripísala tento nižší počet väčšej zložitosti prípadov. Služba začala 35 % svojich vyšetrovaní na základe tipov, ktoré dostala prostredníctvom horúcej linky. V roku 2011 súdy odsúdili 71 a oslobodili 9 osôb, ktoré v prípravnej fáze vyšetrovala osobitná vyšetrovacia služba.⁴⁵

V roku 2012 osobitná vyšetrovacia služba vyšetrovala 290 prípadov v prípravnej fáze, z ktorých 89 sa považovalo za zložité, vrátane prípadu bývalého poslanca podozrivého z prijímania úplatkov za návrhy zákonov. Aj iné prípady vo vysokých kruhoch viedli k odsúdeniam. V apríli 2012 boli bývalí riadiaci pracovníci z istej vodárne podmienene odsúdení za úplatkárstvo a falšovanie dokumentov týkajúcich sa verejného obstarávania. V roku 2010 bol za úplatkárstvo podmienene odsúdený bývalý námestník ministra. Na základe iného vyšetrovania osobitnej vyšetrovacej služby bol podmienene odsúdený aj vyšší prokurátor, ktorý si vypýtal úplatok.

Osobitná vyšetrovacia služba pripravila aj učebné materiály o prevencii korupcie a spolupracovala so školami na ich začlenení do učebných osnov. V rámci svojej preventívnej práce služba vykonala analýzu rizík korupcie na ministerstve energetiky a odhalila slabiny v pravidlách udeľovania povolení a vydávania živnostenských listov.⁴⁶ V roku 2012 osobitná vyšetrovacia služba vzniesla námietky proti navrhovanej zmene zákona o verejnom obstarávaní, ktorej cieľom bolo vyňať politické strany z pravidiel verejného obstarávania. Prezidentka túto zmenu následne vetovala.⁴⁷ Preskúmanie osobitnej vyšetrovacej služby týkajúce sa navrhovaného zákona o lesoch, ktorého cieľom bolo uľahčenie prestavby bývalých hospodárstiev, viedlo k ďalšiemu prezidentskému vetu. Osobitná vyšetrovacia služba zistila, že v návrhu zákona neboli uvedené jasné kritériá zmeny statusu verejných pozemkov ani primerané ochranné opatrenia proti zneužívaniu právomoci a predkladaniu falošných údajov.⁴⁸

Hospodárska kríza viedla ku škrtom v rozpočte na administratívu vrátane osobitnej vyšetrovacej služby. Rozpočet osobitnej vyšetrovacej služby klesol z približne 7,2 milióna EUR v roku 2008 na 5,8 milióna EUR v roku 2009 a na 4,8 milióna EUR v roku 2010, čo

41 http://www.princeton.edu/successfulsocieties/content/data/policy_note/PN_id219/Policy_Note_ID219.pdf.

42 Gabrilavičiūtė, L. (2009), *D.Grybauskaitė: STT turėtų daugiau dėmesio skirti stambioms byloms*, <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/d-grybauskaite-stt-turetu-daugiau-demesio-skirti-stambioms-byloms-56-75011>.

43 Pankūnas, G. (2011), *Grybauskaitė: nesu patenkinta STT darbo tempu ir rezultatais* http://www.alfa.lt/straipsnis/11870167/Grybauskaite_nesu_patenkinta.STT.darbo.tempu.ir.rezultatais=2011-07-12_14-33/.

44 http://www.stt.lt/documents/planavimo_dokumenatai/STT_report_2011_EN.pdf.

45 http://www.stt.lt/documents/planavimo_dokumenatai/STT_report_2011_EN.pdf.

46 http://www.stt.lt/documents/planavimo_dokumenatai/STT_report_2011_EN.pdf.

47 Parlament následne prehlasoval prezidentské veto.

48 Zákon o verejnom obstarávaní, zákon o lesoch.

viedlo k zníženiu platov a obmedzeniu činností v oblasti vzdelávania a prevencie.⁴⁹ V roku 2012 bol rozpočet osobitnej vyšetrovacej služby o niečo vyšší a dosiahol výšku 5,2 milióna EUR.⁵⁰ Vedenie osobitnej vyšetrovacej služby informovalo parlamentný výbor pre národnú bezpečnosť a obranu, že úroveň financovania ohrozuje jej schopnosť pritiahnúť a udržať si skúsených úradníkov, bojovať proti rozsiahlemu úplatkárstvu a monitorovať politickú korupciu. Predseda výboru vyhlásil, že na dosiahnutie lepších výsledkov je potrebné vyčleniť viac finančných prostriedkov.⁵¹ Posudzovatelia dohovoru UNCAC tiež požiadali Litvu, aby zvažila pridelenie dodatočných zdrojov na posilnenie účinnosti a spôsobilosti orgánov presadzovania práva.

Ďalšia kľúčová protikorupčná inštitúcia, Hlavná oficiálna etická komisia, je poverená dohliadaním na dodržiavanie noriem inštitucionálnej etiky, regulovaním verejných a súkromných záujmov v rámci verejnej služby a kontrolovaním určitých činností lobistov. Medzi jej ciele patrí transparentnosť činností a rozhodnutí verejnej služby, predchádzanie porušovaniu inštitucionálnej etiky a budovanie dôvery verejnosti k vnútroštátnym a komunálnym inštitúciám.⁵² Predsedu komisie nominuje predseda parlamentu a schvaľuje ho parlament. Predseda najvyššieho súdu, premiér, predseda parlamentu a predseda združenia miest a obcí nominujú po jednom členovi Hlavnej oficiálnej etickej komisie na päťročné funkčné obdobie. Komisia každoročne podáva správu parlamentu.

Od verejných činiteľov sa požaduje, aby každoročne predkladali vyhlásenia o konflikte záujmov, pričom niektoré vyhlásenia sa zverejňujú na webovej stránke Hlavnej oficiálnej etickej komisie. Komisia však nemá dostatočnú kapacitu na to, aby plnila svoju úlohu, pokiaľ ide o monitorovanie, analýzu a následnú kontrolu zistení. Komisia vo svojej správe o činnosti za rok 2011 uviedla, že jej nízky rozpočet obmedzuje jej schopnosť plniť si úlohy. Rozpočet Hlavnej oficiálnej etickej komisie predstavoval okolo 320 000 EUR v roku 2010, 400 000 EUR v roku 2011 a 390 000 EUR v roku 2013.⁵³ Hlavná oficiálna etická komisia vo svojej správe o činnosti za rok 2012 poznamenala, že nemôže zaistiť súlad so zákonmi o konfliktoch záujmov a lobizme a vyšetrovať porušenia bez väčšieho zapojenia iných vnútroštátnych a komunálnych inštitúcií.⁵⁴ V roku 2012 komisia vykonala 263 vyšetrovaní a prijala 105 rozhodnutí v porovnaní s 244 vyšetrovaniami a 85 rozhodnutiami v roku 2011.⁵⁵ V roku 2012 komisia v 44 rozhodnutiach konštatovala porušenie predpisov zo strany verejného činiteľa, v 31 rozhodnutiach bola vyšetrovaná osoba dosadená späť do funkcie a 24 vyšetrovaní bolo uzavretých pre nedostatok dôkazov.

Zistenie Hlavnej oficiálnej etickej komisie o konflikte záujmov viedlo k rezignácii jedného ministra. V inom prípade zase istý primátor aj napriek zisteniu Hlavnej oficiálnej etickej komisie o jeho zapojení do konfliktu záujmov zostal v úrade.

49 Informácie o inštitucionálnom rozpočte boli prevzaté z webovej stránky www.viesai.lt, na ktorej sa zhromažďujú verejne dostupné údaje v užívateľsky ústretových formátoch a predstavujú sa priebežné trendy; informácie o rozpočte osobitnej vyšetrovacej služby sú dostupné na: <http://www.viesai.lt/biudzetai/biudzetu-vaizdavimas/#b15416>.

50 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas (XI-1823) (zákon o schválení finančných ukazovateľov štátneho rozpočtu a rozpočtov miest a obcí). Dostupné na: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=415665&p_query=&p_tr2=2.

51 <http://www.15min.lt/en/article/in-lithuania/despite-handcuffed-suspects-and-masked-officers-lithuanian-fbi-fails-to-impress-525-303674#ixzz2NVVz3oAP>.

52 Hlavná oficiálna etická komisia: <http://www.vtek.lt>.

53 Tamže. s. 184; 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas (XII-65), http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=440373&p_query=&p_tr2=2; 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas (XI-1823). http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=415665&p_query=&p_tr2=2.

54 Správa o činnosti Hlavnej oficiálnej etickej komisie.

55 Hlavná oficiálna etická komisia (2013), *2012 m. VTEK veiklos ataskaita*, s. 4, http://www.vtek.lt/vtek/images/vtek/Dokumentai/Apie_mus/ataskaitos_seimui/VTEK_2012_metu_ataskaita.pdf.

Pravidlá zverejňovania vyhlásení o konflikte záujmov sa opakovane menili. Od júla 2013 sa podľa týchto pravidiel požaduje, aby sa zákazky v hodnote viac ako 2 900 EUR zverejňovali; skutočná suma sa pritom nemusí odhaliť.⁵⁶ V auguste 2013 prezidentka navrhla zmeny, na základe ktorých by sa zverejňovali všetky vyhlásenia. V októbri 2013 najvyšší správny súd rozhodol, že štátni zamestnanci musia predložiť nové vyhlásenie len vtedy, ak by nové okolnosti mohli mať vplyv na rozhodnutia týkajúce sa ich povinností.⁵⁷

Hlavná oficiálna etická komisia sa nezaoberá konfliktmi záujmov volených činiteľov. Parlamentná komisia pre etiku a konania analyzuje vyhlásenia, ktoré predkladajú poslanci, a radí im, ako sa vyhnúť konfliktom záujmov. Poslanci môžu byť upozorení, ak nedodržiavajú odporúčania komisie. Nie je zavedený žiadny mechanizmus na monitorovanie potenciálnych porušení.⁵⁸

V prípade poslanca, ktorý pôsobil v ministerskom výbore a zároveň viedol organizáciu, ktorá dostala od rovnakého ministerstva zákazku, sa preukázali nedostatky systému na riešenie konfliktov záujmov zahŕňajúcich poslancov. Osobitná vyšetrovacía služba postúpila prípad parlamentu a Hlavnej oficiálnej etickej komisii, ktorá nemá právomoc vyšetrovať poslancov. Parlamentná komisia pre etiku a konania poslala tomuto poslancovi upozornenie, že v rozpore so zákonom o úprave verejných a súkromných záujmov vo verejnej službe nepredložil vyhlásenie o svojich súkromných záujmoch.

Financovanie politických strán

Podľa skupiny GRECO sa v právnom rámci stanovenom na základe zákona z roku 2004 o financovaní a finančnej kontrole politických strán a politických kampaní⁵⁹ uvádzajú podrobné predpisy a vymedzenia, úplný zoznam subjektov politických kampaní a ich zodpovednosť, ustanovenia zamerané na finančnú transparentnosť, stropy výdavkov na kampaň, kontrolný mechanizmus a sankcie. Skupina GRECO však poznamenala, že na odhaľovanie tieňového financovania a darov prostredníctvom tretích osôb a na zaistenie dodržiavania termínov na zverejnenie zoznamov darcov je potrebné prísnejšie presadzovanie.⁶⁰ V prieskume Eurobarometra z roku 2013 uviedlo 17 % respondentov, že transparentnosť financovania politických strán a dohľad nad týmto financovaním sú podľa nich dostatočné (priemer EÚ: 22 %).⁶¹

V roku 2010, na základe odporúčania skupiny GRECO, príslušné orgány poskytli politickým stranám usmernenie a odbornú prípravu v súvislosti s pravidlami financovania. Litva spravila pokrok aj v regulácii subjektov, ktoré sú nepriamo spojené s politickými stranami. Boli sprísnené pravidlá týkajúce sa nakladania s neprípustnými darmi, nevyužitými finančnými prostriedkami na kampaň a nepeňažnými príspevkami. Na základe ďalších zmien sa posilnila úloha pokladníkov kampaní pri kontrole príjmov a výdavkov. Litva zverila vedúcu úlohu v oblasti dohľadu nad financovaním politických strán Ústrednej volebnej komisii (v spolupráci s orgánmi presadzovania práva), pričom jej udelila právomoc vyšetrovať porušenia procesných pravidiel alebo nevyplňanie dokumentácie. Prostredníctvom ďalších reforiem sa posilnili požiadavky na nezávislosť audítorov, ktorí overujú účty strany

56 *Privačių interesų deklaracijų pildymo, tikslinimo ir pateikimo taisyklės*, http://www.vtek.lt/vtek/index.php?option=com_content&view=article&id=364&Itemid=32.

57 Lietuvos vyriausioji administracinis teismas (2013), *LVAT pateikė išaiškinimą dėl pareigos patikslinti privačių interesų deklaraciją*, <http://www.lvat.lt/lt/naujienos/visos-naujienos/lvat-pateike-isaiskinima-3ycj.html>.

58 Palidauskaitė, J. a J. Baltrimas (2012), s. 50 – 51.

59 Zákon o financovaní a finančnej kontrole politických strán a politických kampaní prijatý 23. augusta 2004.

60 http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3%282008%2910_Lithuania_Two_EN.pdf.

61 Osobitný prieskum Eurobarometra č. 397 z roku 2013.

a kampane. Litva tiež zvýšila a objasnila sankcie za porušovanie predpisov týkajúcich sa financovania politických strán a kampaní.⁶² Skupina GRECO však poznamenala, že je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zabezpečenie účinného presadzovania pravidiel.⁶³ Litva splnila odporúčanie skupiny GRECO, aby v prípade porušení predpisov o financovaní politických strán predĺžila premlčaciu lehotu.⁶⁴

V roku 2011 boli na základe ďalších zmien zakázané dary od právnických osôb a individuálne dary boli obmedzené na obdobie kampane.⁶⁵ Pretrvávajú otázky týkajúce sa regulácie politickej reklamy a ohodnocovania a priznávania nepeňažných darov stranám.⁶⁶ Poplatky za členstvo v strane nie sú obmedzené ani účinne monitorované.

V Litve sa čoraz viac uznáva potreba riešiť problémy s financovaním politických strán a kampaní. Tieto obavy sa dostali do popredia, keď boli počas parlamentných volieb v roku 2012 odhalené nezrovnalosti. Počas volieb sa objavili najmä obavy týkajúce sa kupovania hlasov a schopnosti štátnych inštitúcií účinne monitorovať a riešiť takéto oznámenia. Ústredná volebná komisia a ústavný súd na základe vyšetrovaní kupovania hlasov zrušili výsledky volieb v niekoľkých volebných obvodoch.

Na problémy týkajúce sa financovania politických strán sa poukázalo aj v prípade jednej veľkej politickej strany, ktorá bola obvinená z toho, že v rokoch 2004 až 2006 nepriznala príjmy a výdavky. V júli 2013 bol zakladateľ strany, istý poslanec, odsúdený a jeho nástupca na poste predsedu strany dostal pokutu. Súdne stíhanie proti samotnej strane bolo ukončené po tom, ako sa strana zlúčila s inou stranou pod novým názvom.

Počas volieb v roku 2012 sa vynorili ďalšie otázky o rozsahu skrytej politickej reklamy a schopnosti Ústrednej volebnej komisie účinne ju monitorovať. Takéto obavy sa objavovali opakovane, no viedli len k malým zmenám vyšetrovacích a analytických spôsobilostí Ústrednej volebnej komisie.⁶⁷ Zjavná dostupnosť finančných prostriedkov na kupovanie hlasov a skrytej reklamy posilňuje otázky o transparentnosti financovania politických strán a kampaní.

Na základe podozrení z kupovania hlasov v parlamentných voľbách v roku 2012 sa urýchlili zmeny zamerané na zvýšenie príslušných trestov a rozšírenie právomocí inštitúcií presadzovania práva.⁶⁸ To, do akej miery zmenené zákony pomôžu odrádzať od volebných podvodov v budúcnosti, sa ešte uvidí.

Zdravotníctvo

Zdravotníctvo v Litve je organizované na dvoch úrovniach: národnej a komunálnej. Ministerstvo zdravotníctva zodpovedá za reguláciu zdravotníctva a všeobecný dohľad nad ním. Mestá a obce sú zodpovedné za poskytovanie základnej a sociálnej starostlivosti,

62 Parlamentu bol predložený návrh právnych predpisov, v ktorom sa ešte viac zvyšuje minimálna pokuta za porušenia predpisov v oblasti transparentnosti financovania politických strán a kampaní.

63 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2011\)7_Lithuania_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2011)7_Lithuania_EN.pdf).

64 http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3%282013%296_Second_Lithuania_EN.pdf.

65 Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 2, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 20, 22, 23, 25, 27, 28 straipsnių pakeitimo ir 16 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ĮSTATYMAS [XI-1777]. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=413830.

66 Mickevičiūtė, N. (2012), Lietuvos nacionalinė atsparumo korupcijai sistema: Vyriausioji rinkimų komisija. In: Čepas (ed.) *Lietuvos atsparumo korupcijai tyrimas*. Vilnius: Eugrimas, s. 150.

67 Mickevičiūtė, N. (2012), Lietuvos nacionalinė atsparumo korupcijai sistema: Vyriausioji rinkimų komisija. In: Čepas, A. (ed.) *Lietuvos atsparumo korupcijai tyrimas*. Vilnius: Eugrimas, s. 150.

68 Zmeny trestného zákonníka, zákona o kriminálnom spravodajstve a zákona o Ústrednej volebnej komisii, ktoré boli zavedené v roku 2012.

činnosti v oblasti verejného zdravia a vedenie polikliník a malých až stredne veľkých nemocníc.

Verejné zdravotnícke zariadenia na centrálnej a miestnej úrovni sa neustále objavujú medzi verejnými inštitúciami, ktoré sa v Litve považujú za najskorumpovanejšie.⁶⁹ Z prieskumu Eurobarometra o korupcii z roku 2013 vyplýva, že zdravotníctvo naďalej patrí medzi sektory, ktoré sú v Litve najviac náchylné na korupciu.⁷⁰ Spomedzi litovských respondentov 29 % uviedlo, že sa od nich očakávalo poskytnutie úplatku alebo boli o úplatok požiadaní, pričom v 21 % prípadov sa tieto praktiky týkali sektora zdravotníctva, čo je druhý najvyšší percentuálny podiel v EÚ (v porovnaní s priemerom EÚ vo výške 2 %). Tieto údaje odrážajú percentuálny podiel ľudí, ktorí boli v kontakte s verejnými zdravotníckymi zariadeniami. Rovnaký percentuálny podiel (21 %) litovských respondentov, ktorí prišli do kontaktu s verejnými zdravotníckymi zariadeniami, pripustilo, že zaplatili príplatok alebo dali cenný dar zdravotnej sestre alebo doktorovi, alebo poskytli dar nemocnici. Okolo 32 % respondentov uviedlo, že tak urobili pred poskytnutím zdravotnej starostlivosti, kým 38 % zaplatilo príplatok alebo dalo dary po poskytnutí zdravotnej starostlivosti.

V reakcii na tieto obavy bola do národného protikorupčného programu na roky 2011 – 2014 zahrnutá aj otázka korupcie v zdravotníctve. V programe sa nachádza celý oddiel venovaný protikorupčným opatreniam v zdravotníctve, ktorých cieľom je znížiť percento neoficiálnych platieb, a činnostiam týkajúcim sa verejného obstarávania. V programe sa uvádzajú opatrenia, na základe ktorých sa bližšie objasňuje funkčné obdobie a postupy menovania riadiacich pracovníkov v zdravotníckych zariadeniach, a činnosti zamerané na zvyšovanie informovanosti verejnosti o zdravotníckych službách a ich zodpovedajúcich nákladoch, a to aj prostredníctvom reklamy. V programe sa však nestanovuje žiadny komplexný strategický postup dôsledného riešenia príčin korupcie v tomto sektore. V júni 2013 ministerstvo zdravotníctva podalo správu o stave zdravotníctva v Litve, ktorá obsahovala aj osobitný oddiel o korupcii.⁷¹ Od augusta 2013 môžu pacienti v rámci opatrenia čiastočne navrhnutého na obmedzenie korupcie požiadať o informácie o skutočných nákladoch na svoju liečbu.⁷²

Hoci ponúkanie, sľubovanie alebo dávanie akéhokoľvek druhu daru doktorom alebo prijímanie daru zo strany doktorov nie je podľa litovských právnych predpisov povolené, znalosť a výklad týchto ustanovení zo strany verejnosti sa značne líšia, čo vedie k celkovej atmosfére tolerancie voči neoficiálnym platbám v tomto sektore. V snahe o riešenie tohto problému Združenie litovských medikov podporuje iniciatívu, ktorá sa zameriava na podnecovanie doktorov k tomu, aby otvorene vyhlasovali, že na plnenie svojich povinností nepotrebujú dary od pacientov. V roku 2013 sa do tejto iniciatívy zapojilo 16 zdravotníckych zariadení z 5 miest v porovnaní s 10 zariadeniami z 2 miest v roku 2011.

Vzhľadom na pomerne slabé mechanizmy kontroly procesu obstarávania sa riziká korupcie v zdravotníctve týkajú aj verejného obstarávania. Tieto slabiny boli priznané aj v národnom protikorupčnom programe na roky 2011 – 2014. Jeho súčasťou je akčný plán zameraný na zníženie úrovne korupcie pri nezávislom verejnom obstarávaní liekov. Cieľom programu je tiež zvýšiť počet verejných súťaží (60 % v roku 2011, 65 % v roku 2012, 68 % v roku 2013 a 71 % v roku 2014) zapojením väčšieho počtu obstarávacích zdravotníckych zariadení (30 %

69 Mapa korupcie v Litve za rok 2011: http://www.stt.lt/documents/soc_tyrimai/Korupcijos_zemelapis.pdf.

70 Osobitný prieskum Eurobarometra č. 397 z roku 2013.

71 Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerija (2013), Sveikatos priežiūros sistemų analizės ir vertinimo ataskaita http://www.sam.lt/go.php/lit/Veiklos_ataskaitos/660.

72 Národný fond zdravotného poistenia, *Naujovė: nuo šiol pacientams bus teikiama informacija, kiek kainavo jų gydymas*, <http://www.vlk.lt/info/item/id/2126>.

v roku 2011, 50 % v roku 2012, 70 % v roku 2013, 90 – 95 % v roku 2014), a to prostredníctvom centrálnej obstarávacej organizácie.⁷³

Od roku 2010 sa od lekární požaduje, aby na monitoroch zobrazovali porovnávacie informácie o cene, čo je osvedčený postup na zníženie rizík korupcie vo farmaceutickom priemysle. Okrem toho sa značný počet farmaceutických spoločností pridal k litovskému marketingovému a etickému kódexu v oblasti liekov, ktorý bol prijatý v roku 2006 a zmenený v roku 2012. Uvádzajú sa v ňom pravidlá a usmernenie týkajúce sa transparentnosti kontaktov medzi odvetvím a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti alebo organizáciami pacientov a sponzorovania vedeckých podujatí.

3. ĎALŠIE KROKY

Litva preukázala odhodlanie predchádzať korupcii a bojovať proti nej, a to aj prostredníctvom rozsiahleho právneho rámca. Výzvou je uplatňovať príslušné ustanovenia v praxi a podporovať uznávanie ich zmyslu a odôvodnenia s cieľom bojovať proti drobnej korupcii aj korupcii vo vysokých kruhoch. Ďalšie posilnenie nezávislosti a účinnosti protikorupčných inštitúcií by pomohlo pri riešení problémov v oblasti verejného obstarávania, financovania politických strán a zdravotníctva.

Ďalšiu pozornosť si vyžadujú tieto body:

- Posudzovanie monitorovacej schopnosti **Úradu pre verejné obstarávanie** a uprednostňovanie väčších prípadov a vytváranie ďalších nástrojov prevencie pre verejných obstarávateľov s cieľom pomáhať pri odhaľovaní korupcie v rôznych fázach obstarávania, so zameraním na miestnu úroveň a sektor **zdravotníctva**. Rozvíjanie cielej stratégie proti neoficiálnym platbám v zdravotníctve, zavedenie kontrolných mechanizmov s potrebnými právomocami, odborná príprava a operačná nezávislosť.
- Analyzovanie účinnosti **osobitnej vyšetrovacej služby** so zameraním na počet obvinení z trestného činu a závažnosť prípadov s cieľom určiť potenciálne oblasti na zlepšenie vrátane koordinácie s inými inštitúciami a aktívnosti pri vyšetrovaní korupcie vo vysokých kruhoch.
- Posilnenie **Hlavnej oficiálnej etickej komisie**, zlepšenie metodiky kontroly vyhlásení o konflikte záujmov predkladaných volenými a menovanými činiteľmi, monitorovanie porušení a presadzovanie odrádzajúcich sankcií.
- Zabezpečenie toho, aby **politické strany** podávali včasné a primerané informácie o svojich zdrojoch **financovania**, posilnenie monitorovania výdavkov a príjmov strán vrátane členských poplatkov a posudzovanie monitorovacej schopnosti Ústrednej volebnej komisie.

73 Nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos įgyvendinimo priemonių planas ir jo vykdymo iki 2012 m. gruodžio 31 d. Ataskaita, s. 19 – 21, http://www.stt.lt/documents/nknp/NKKP_vykdyimo_iki_2012-12-31_atask_pildymui.pdf.